

Topkvalitet med mellemformat

Mellemformaterne er stadig sagen, ikke alene i en professionel sammenhæng, men også for den avancerede amatør. Det fastslår Finn Nesgaard i sin testrapport over 17 af markedets mest spændende kameraer indenfor mellemformatgruppen.

Jeg har i den senere tid følt mig som lidt af en halvmillionær. Ganske vist kører jeg rundt i en gammel Citroën, der næppe er mange kroner værd på dagens bilmarked, men til gengæld har indholdet, i forbindelse med mine seneste testfotografieringer bevirket, at den samlede værdi sagtens kunne stå sig mod de flotteste dollargrin på det københavnske gadenet.

Forklaringen er den enkle, at jeg har testet ikke mindre end 17 af markedets dyreste (og dejligste) kamerasystemer. Med en gennemsnitspris på rundt regnet 10.000 kroner pr. udstyrssæt, kan man hurtigt tælle sig frem til den samlede værdi.

Mellemformatets muligheder

Fællesnævneren for alle kameraerne er filmtypen. De er nemlig alle beregnet for den såkaldte 120/220-film, også kaldet rullefilm, og dækker således den stribe af formater, der strækker sig fra 4½x6 cm i bunden og 6x9 cm i toppen. Imellem disse yderpunkter ligger 6x6 formatet (effektivt 56x56 mm), 6x7 formatet (effektivt 55x68 mm) og fabrikken Linhofs eget private idealformat på 56x72 mm.

Man kan således konkludere, at rullefilmene byder på markedets største formatvariationer, og til trost for de læsere, der er blevet skræmt af kameraudstyrenes gennemsnitspris kan det oplyses, at prisvariationerne også er sto-

re. Det billigste af de testede kameraer kan således anskaffes for kun 1400-kroner.

Mange arbejdsopgaver

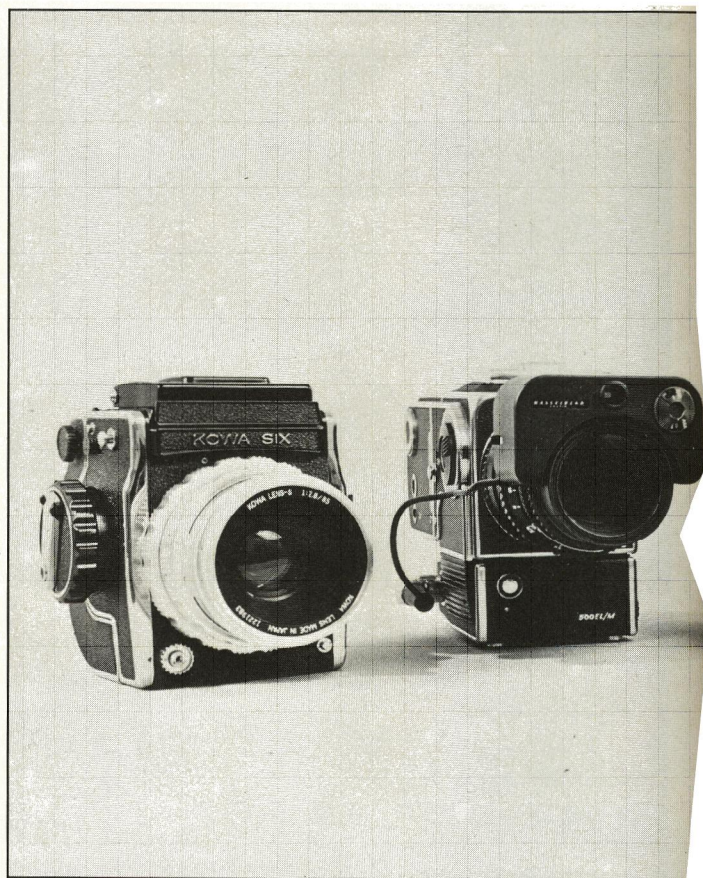
Spørgsmålet er så, om man overhovedet har brug for de store, eksklusive filmformater. Svaret bliver et stort ja, når det gælder alle de amatør-fotografer, der arbejder perentligt og omhyggeligt med deres hobby. Selv det mindste af rullefilmens formater giver nemlig en 3 gange større billedflade end 24x36, og dermed bliver billedsarpheden større, mens korn og støvgener mindskes.

Endelig er de store formater en oplagt fordel, hvis du fotograferer farve lysbilleder. 4½x6-formatet kan nemlig beskæres (fordel), således at det passer til lysbilleder i 4x4 formatet - stort, flot billede på lærredet. Og hvis du har ambitioner i retning af at sælge farvebilleder til bog- og blad forlagene, så ser det væsentlig flottere ud at komme med en 6x9'er, frem for at stå og fedte med en 24x36'er. De store formater sælger simpelthen bedre, og giver faktisk også et pænere resultat i trykningen.

Udskiftelig kassette

En hel række af kameraerne for rullefilm er desuden konstrueret med en udskiftelig kassette, således at man kan fotografere med negativ, og omvendefilm, farve og sort/hvid mellem hinanden. Samtidig opnår man den fordel, at de pågældende kameraer kan fotografere på forskellige formater. Til 6x6-kameraerne leveres således specielle kassetter til 4½x6, mens 6x9 kameraerne kan arbejde på 6x7-formatet, blot ved at benytte en speciel kassette til dette lidt mindre filmformat.

Sluttelig bør det påpeges, at en del af kameraerne simpelthen besidder de professionelle atelier-kameraers fordele, samtidig med at en rimelig reportage-egnethed er bibeholdt. Rullefilmkameraerne er således et af markedets mest alsidige (og spændende) bekendtskaber.

6 ESR-kamera

Der er næppe tvivl om, at ESR-kameraet, det Enøjede Spejlsreflekskamera, er tidens aller mest populære. Takket være imponerende udbygningsmuligheder, en parallaksefejl på nul, og en fin driftsikkerhed - trods konstruktionens temmelig komplicerede karakter.

Det var oprindeligt Hasselblad i Sverige, der satte gang i interessen for ESR mellemformatkameraet, og det er stadig Hasselblad der ligger helt fremme i førerpositionen. I hvert fald på det skandinaviske marked.

På den anden side er det klart, at Hasselblad'ens pris er så tilpas høj, at mange amatører vil føle sig fristede af de japanske plagiater. Men ikke alene prisen spiller ind. Hasselblads konkurrenter kan på visse punkter byde på fordele, som absolut ikke bør overses.

Kowa Six til lavpris

Dagens billigste ESR-6x6'er laves af den japanske fabrik Kowa. Prisen for et kamera-

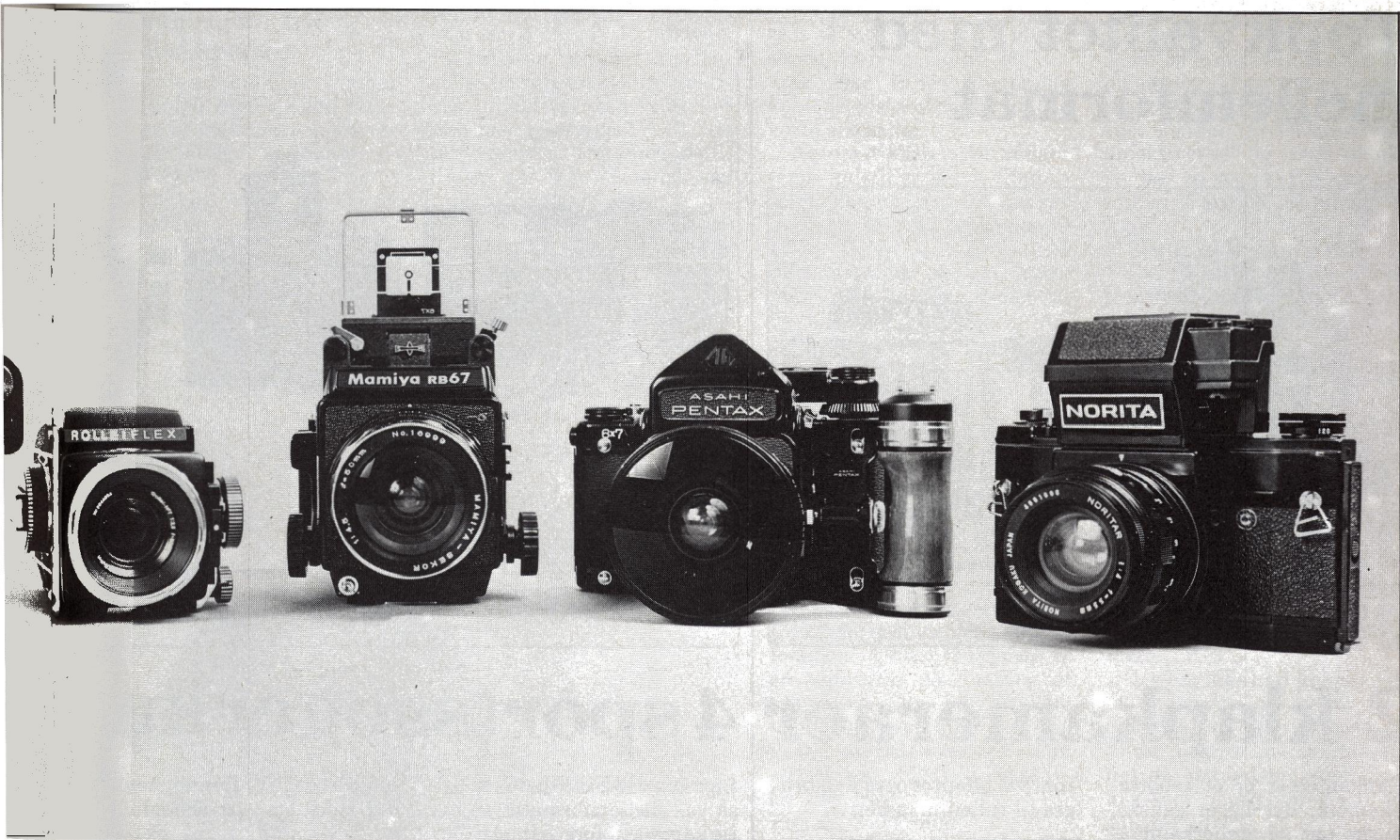
hus med løs kassette og normaloptik ligger således under 5.000 kroner - men så skal det også påpeges, at man må undvære spring back spejl, og at konstruktionen som helhed er en anelse grov i det. På det danske marked har man netop lanceret en 4½x6 kassette for Kowa six.

Kowas kassetter har iøvrigt automatisk kassetlag, hvilket ingen af de andre fabrikater kan rose sig af.

Hasselblads motorkamera

Meget har Hasselbladkonkurrenterne kunnet plagiere, men på et par punkter er de stadig milevidt bagude. Jeg tænker her på det specielle Hasselblad EL/M kamerahus, der er bygget organisk sammen med en elektromotor. Systemet er kompakt, driftsikkert og fantastisk at arbejde med, både for den professionelle model eller portrætfotograf, og for den engagerede amatør - der f.eks. har fuglefotografering som hovedinteresse.

I tilknytning til motorsystemet har Hasselblad, stadig

aer

med suveræn sikkerhed, lanceret en radioudløsning, som ganske vist er pebret i prisen, men fantastisk at lege med, og absolut nyttig ved specialopgaver. Og for at komplettere fjernbetjeningen har fabrikken (naturligvis) lavet en stribe objektiver med automatisk servoblændestyling. Man vælger sin lukkertid, og derefter klarer kameraet resten.

Sluttelig bør det bemærkes, at Hasselblad byder på det største tilbehørsprogram af alle, med kassetter fra 12 til 500 optagelser, undervandshuse, tasker, matskiver, søgere etc.

Rolleiflex er dyr

Rollei er også med i kampen om ESR-markedet - men henvender sig nok udelukkende til det professionelle publikum for hvem prisen er underordnet. Rolleiflex SL 66 koster nemlig 4000 kroner mere end Hasselblads motorkamera, og alle objektiverne er dyrere, til trods for, at de leveres af den samme objektivfabrik, og til trods for at de ikke har nogen indbygget lukker. Sidstnævnte skyldes, at kamerahuset er udstyret med en spalteluker-

hvilket har muliggjort den korte lukkertid på 1/1000 sek.

Rolleiflex SL 66, har et omfattende tilbehørsprogram, og vægten virker lav, til trods for at dimensionerne er større end f.eks. Hasselblads. Kamerahuset har et indbygget bælgudtræk, således at man kan gå tæt på motiverne uden ekstratilbehør. Og optikkerne har bajonet i fronten, således at de kan vendes i retrostilling med macro.

Idealformatet 6x7

Mamiya RB 67 er et stort kamera, det har ikke spring back spejl, og det har separat kameraspænding og filmtransport. Men disse ulemper til trods, så er det måske et af de mest aktuelle kameraer, for den fotoman, der fortsat vil bruge 24x36 til reportage, men vil gå op i et større negativformat ved specialopgaver. RB67 er nemlig direkte konstrueret til atelieroptagelser, og her spiller »manglerne« faktisk ikke nogen rolle. Som en yderst mærkbar fordel i sammenligning med f.eks. Hasselblad får man et rektangulært format at arbejde med. Derved bliver det

ikke nødvendigt at foretage de kraftige beskæringer, som er almindelige ved 6x6-formatet. De fleste motiver er jo trods alt bedst egnede til rektangulær beskæring.

Problemerne ved kombinationen skaktsøger/rektangulært format har Mamiya omgået ved at lave et drejeligt kassettesystem. Derfor de førnævnte ulemper. Kvaliteten af mekanik og optik er meget fin. Prisen er mærkbart lavere end Hasselblads når det gælder tilbehøret.

Småbilledkamera i 6x7

Pentax har lavet en helt tredje konstruktion. Den fungerer som en kombination af 24x36-ESR kameraets dyder og idealformatet 6x7. Man opnår med andre ord en effektiv udnyttelse af filmformatet, og takket være den handy pentaprismekonstruktion har man ingen vanskeligheder ved at vippe formatet på hjørnet. Det skal dog i samme åndedrag slås fast, at Pentax 6x7 er et meget stort kamera, og det er derfor et vældigt plus, at tilbehøret indeholder et kraftigt kamera-

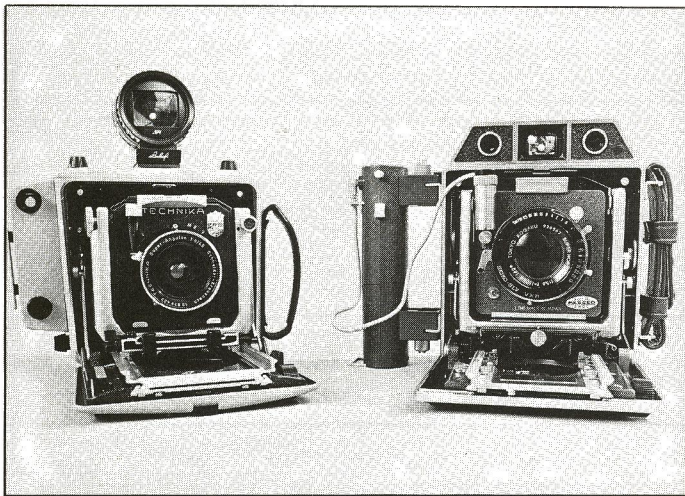
håndgreb.

Pentax' objektiver er relativt prisoverkommelige, og de er karakteristiske ved deres meget fine lysstyrker. Således ligger normaloptikken på f:2,4 og de fleste øvrige optikker ligger lige omkring f:4. Tilbehøret byder bl.a. på en prismesøger med krydskoblet TTL lysmåler. Desuden findes skaktsøger, bælgudstyr og udskiftelige matskiver. Lukkeren er en elektronisk spaltetype, og kræver derfor strømforsyning fra batteri.

Norita ny på markedet

Som en direkte konkurrent til Pentax ligger Singer-koncernens relativt nye 6x6-kamera Norita 66. Det har ikke det effektive 6x7 format, men er ellers opbygget i bedste 24x36 stil, og har som tilbehør en prismesøger med TTL-lysmåler koblet til lukkertiden. Kameraet er mere kompakt end Pentax 6x7, men til gengæld er lysmålersøgeren en anelse høj i det, hvilket giver kameraet en tendens til overbalance. Kvaliteten er tung og gedigen.

◀ Topkvalitet med mellemformat

2 klapkameraer

Klapkameraet er et reportagekamera, der ligger ganske, ganske tæt på atelierkameraet eller optisk bænkameraet. Klapkameraet har således næsten det samme bælgudtræk, de samme variationsmuligheder af film- og optikplan, og de samme objektivmuligheder. Derudover har klapkameraet en paralaksekorrigeret sportssøger, en dobbeltbillede afstands måler, samt naturligvis muligheden for sammenklapning under transport.

Klapkameraet fås til formater fra 13x18 cm og ned til 6x9 - og det er således udelukkende den sidste type, der specielt beregnet for rullefilmsoptagelser. Jeg har derfor indskrænket omtalen af klapkameraer til denne sidste kategori.

25.000 kroner

Den tyske fabrik Linhof er specialisten i klapkamerafabrikation, og den arbejder efter helt eventyrlige finish-krav.

Linhof Technica V koster således rundt regnet 25.000 kroner, skriver femogtyvetusinde kroner incl. 3 optikker og øvrigt tilbehør. Linhof laver ikke mindre end 3 forskellige kameraer for formatet, med og uden søger, lysmåler og afstandsmåler - men har efter sigende det største salg liggende på de tilsvarende 9x12 kameraer, som kun er en bagatel dyrere, og

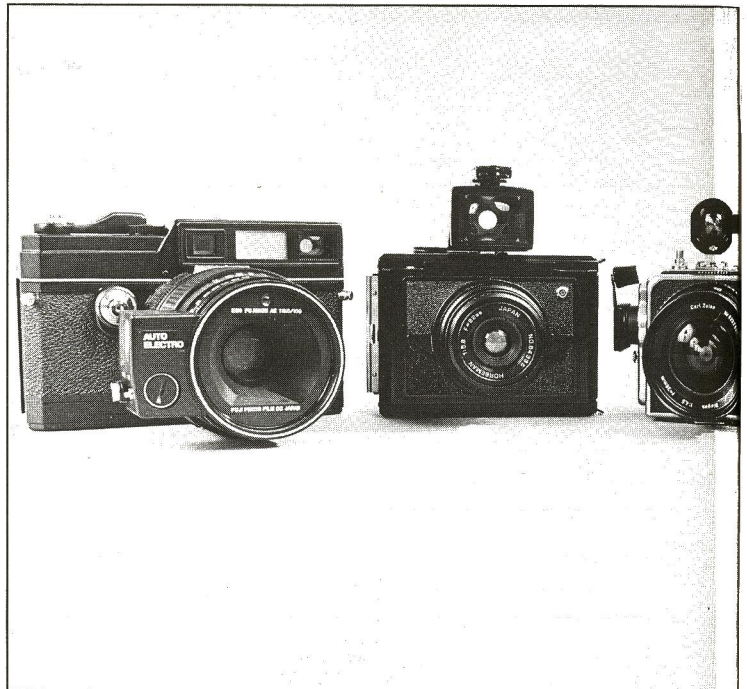
som via adaptor også kan bruges til rullefilmkassetter.

Amatørens redning

Der er ikke tvivl om, at klapkameraet, med dets direkte matskiveinformation, og dets effektive korrektionsmuligheder for styrtende linier, uhen-sigtsmæssigt skarphedsplan m.v. er et fantastisk inspirerende stykke legetøj for den amatør, der gerne vil lave teknisk betonedede optagelser i hjemmeatelieret og on location. Men altså de 25.000 kroner kølner jo interessen noget.

Her kommer den japanske fabrik Horseman effektivt ind i billedet. Denne fabrik har nemlig lavet et vellignende plagiat af Linhofkameraerne, men sparet The Last Touch i finpoleringen, for til gengæld at kunne holde priserne nede på et langt mere overkommeligt plan. Samlet pris incl. 3 optikker ligger således på under det halve af Linhofens. Og samtidig leverer Horseman et udmærket tilbehør.

Interessant er således en magnetisk udløser, som sikrer rystefri håndoptagelser (kr. 575,-), samt en højfølsom lysmåler, der lægges direkte ind i filmplanet, (kr. 1000,-). Horseman 985 kan i øvrigt udbygges til 9x12 formatet (kr. 1000,-), hvilket gør det muligt at fotografere på planfilm såvel som på Polaroids instantfilm i formatet 8½x10½ cm.

4 sportssøgerkam

Ligesom ved 24x36 har man også ved mellemformatet en serie kameraer, forsynet med den såkaldte sportssøger. Der er her tale om en gruppe kameraer, der ikke ligner hinanden ret meget, men som hver på deres felt har fordele at byde på.

Fujica G 690 er således en direkte parallel til Leica M-kameraerne. Man har et udmærket objektivprogram med bajonetfatning. Søgeren har en dobbeltbillede afstands måler samt en effektiv paralakseudligning, og der er indbyggede masker for brændvidderne 100 mm og 150 mm. Ved de øvrige optikker benyttes løse sportssøgere.

Til forskel fra Leica-kameraerne har kameraet ikke spalte - men centrallukker - og desuden er dimensionerne naturligvis flere gange større. Kameraet ligger alligevel fint i hånden, betjeningsgrebene virker robuste og gode - og den fuldautomatiske normaloptik med elektronisk lukker må siges at være et fund til prisen. Kamerahus G 690 er beregnet til 6x9 formatet, mens G670 kører på 6x7.

Ideelt til vidvinkel

Søgerkameraets konstruktion er ideelt til vidvinkelobjektiver, fordi man dermed slipper for de traditionelle optiske krumspring, der nødvendigvis af ESR-kameraernes

spejlvandring. Denne fordel har Horseman og Hasselblad forstået at udnytte, på hver deres attraktive måde.

Den japanske fabrik Horseman har lavet en vidvinkeloptik, der ganske enkelt monteres på en standardkassetteadapter. Dermed har man et fantastisk enkeltkonstrueret kamera, der takket være den relativt simple optiske konstruktion kan sælges for en totalpris, der ligger et godt stykke under prisen for en vidvinkeloptik til ESR-kameraerne. Horseman Convertible kan således benyttes sammen med både 6x7- og 6x9-kassetter, kameraet er udført i en meget robust kvalitet, og fabrikken »truer« med at levere flere objektiver til systemet.

Horseman Convertible har dog også et par ulemper, som ikke skal forbigåes. Optikken har således kun afstandsindstilling ned til 1 meter, der er ingen afstandsmåler, og man har 117 muligheder for fejlbejling. Men prisen og kvaliteten er altså fin-fin.

Hasselblads super wide

Den anden fabrik, Hasselblad har lavet en lille effektiv sag til små 10.000 kroner. Den ekstremt korte brændvidde på 38 mm gør ikke en afstandsmåler strengt nødvendig, men til gengæld undrer det, at sportssøgeren er så relativt dårlig at